

# Politiek Vlaanderen na december 1978

## REDAKTIONEEL

Het wordt stilaan een gemeenplaats te konstate-  
ren dat de krisis in West-Europa steeds uitzicht-  
lozer wordt. De toestand in België vormt hier-  
op geen uitzondering, wel integendeel. Een stij-  
gend aantal bedrijfssluitingen en rationaliza-  
ties veroorzaken een stijgende werkloosheid. Het  
ganse systeem van de sociale werkzekerheid wordt  
met failliet bedreigd.

Op het politieke vlak is er de kommunautaire im-  
passe, en de dreigende verrechtsing, die ook  
binnen de staatsapparaten optreedt. (Men denke  
aan de zaak De Bruyne - S.I.P.B., de lakse hou-  
ding van de openbare macht ten opzichte van ui-  
terst-rechtse groepjes, - zaak Lubanski; onbe-  
strafte provokaties van V.M.O. en andere groe-  
pen tegen democratische organisaties -, het op-  
treden van de parketten in verband met abortus,  
enz..).

Midden deze ernstige situatie worden zowel in  
1977 als in 1978 verkiezingen uitgelokt door  
rechts, in Vlaanderen in casu door de C.V.P. In  
1977 is het doel het volks verzet dat zich uit  
via de vakbonden in de vrijdagstakingen, te bre-  
ken. Dit lukt dankzij het betrekken van de  
B.S.P. in een rechtse krisispolitiek en het be-  
trekken van de taalpartijen bij het kommunautair  
akkoord. In 1978 dreigt de verdeeldheid binnen  
de C.V.P. naar aanleiding van de staatshervor-  
ming, tot een breuk te leiden. Om dit te verhin-

deren worden opnieuw verkiezingen uitgelokt. De C.V.P. hoopt haar positie in Vlaanderen nog te versterken, vooral ten nadele van de Volksunie.

Het resultaat van de beide verkiezingen wijst op een typische krisisreactie (analoof met de jaren dertig) : een deel van de bevolking is vooral wegens werkloosheid, of de dreiging werkloos te worden, in een vertrouwenskrisis geraakt. Zij zoekt naar bescherming bij een betrouwbare, sterke figuur, en is bereid daarvoor meer autoritaire bestuursmethodes te aanvaarden.

In 1978 verschijnen uiterst-rechtse partijen ten tonele en behalen een weliswaar bescheiden maar reëel sukses. (De neo-fascist Dillen wordt verkozen te Antwerpen. Vrijwel zonder bestaande structuren en zonder diepgaande voorbereiding, haalt de R.A.D. een zetel, in het Belgisch kiesstelsel een vrij behoorlijk resultaat). Het sukses van uiterst rechts werd ten dele ingedijkt omdat de P.V.V. een poujadistische kieskampanje heeft gevoerd, wat haar elektoraal sukses goeddeels uitlegt. Het is verontrustend hierbij te noteren dat de depolitisering veld wint bij de bevolking : zowel het groeiend aantal ongeldige en blanco stemmen als de tendens steeds meer op personen te stemmen, wijst in die richting.

De C.V.P. bevestigt haar uitstekend resultaat van 1977, en consolideert het zelfs (lichte achteruitgang in stemmen, maar vooruitgang in zetels) : zij verwerft de absolute meerderheid in de Vlaamse senaatsvleugel (1). De kristelijke zuil en haar politieke uitdrukking, de C.V.P., zijn vandaag hegemonisch in Vlaanderen. Niettegenstaande een steeds verder schrijdende ontkerkelijking, wordt deze hegemonie niet aangetast, wel integendeel. De C.V.P. beschikt over een aantal politieke organisaties die alle sociale lagen van de bevolking groeperen. Op alle socio-kulturele gebieden zijn kristelijke verenigingen aftief. Op deze wijze is de greep van de C.V.P. op alle vlakken en sectoren van de maatschappij gedurende de laatste jaren nog

vergroot : politieke lichamen en openbare besturen, economische kringen, sociale en medische instellingen, rechtsbedeling, onderwijs en cultuur. Het gevolg hiervan is dat de C.V.P. dus de mogelijkheid heeft meer "diensten" te verlenen dan gelijk welke andere organisatie. Zij is daartoe ook het best, het doeltreffendst georganiseerd. Zij biedt - zelfs aan de ideologisch niet-gebonden jongeren - de beste promotiekansen (in de breedste zin van het woord).

Hiertegenover is de politieke concurrentie van de sociaal-democratie niet afdoende : toen het ideologisch onderscheid tuss'en C.V.P. en B.S.P. nog duidelijker was, was het anti-klerikalisme, en zelfs de anti-religiositeit van de sociaal-democraten een onoverbrugbare kloof voor de kristelijke arbeiders. Nu deze anti-religiositeit fel verzwakt, zonet verdwenen is, biedt de politieke inhoud van de B.S.P. in feite geen valabel alternatief meer.

Daarbij komt dat de A.C.W.ers het gevoel hebben dat hun mandatarissen zowel binnen de partijstructuren, in de regering en andere openbare besturen, als in andere functies, de belangen van de kristelijke werkers naar behoren verdedigen. Zij behalen op dit vlak trouwens resultaten, die echter meestal zeer bescheiden zijn, en vooral nooit de fundamenten van het systeem in vraag stellen, laat staan aantasten. Dit kan ongetwijfeld aanleiding geven tot zekere spanningen binnen de C.V.P. Naar buiten echter - en vooral bij verkiezingen - worden de rangen aaneengesloten. De trouw van de overgrote meerderheid der kristelijke arbeiders aan de C.V.P. is hierbij overduidelijk.

Of het stichten van een nieuwe politieke groepering, ofwel het aansluiten bij de B.S.P. hiervoor een geldig alternatief oplevert - zoals sommigen het bij "De Nieuwe Maand" stellen - lijkt ons uiterst twijfelachtig.

Een uitspraak zoals deze van William Fraeys na de verkiezingen in het tijdschrift "Socialisme"

is trouwens niet zeer bemoedigend in dit opzigt : "De verliezen van de B.S.P. zijn ten dele te wijten aan het feit dat deze partij over onvoldoende tijd heeft beschikt om zich als een autonome partij, onafhankelijk van de P.S., voor te stellen. Hierbij dient echter opgemerkt dat de B.S.P. meer verliest aan haar rechter- dan wel aan haar linkerzijde. Dit bevestigt onze overtuiging dat het voor de B.S.P. elektoraal gezien niet nuttig is zich te doktrinaal op te stellen. Het goede resultaat van Willy Claes wijst in die richting. Wij denken, in tegenstelling met anderen, dat dezelfde opmerking geldt voor de P.S.B." (2). Realistischer lijkt ons het perspectief dat, mede dankzij een radikalizing van de socialistische organisaties, de arbeidersvleugel aan invloed zou winnen binnen de C.V.P. met als uiteindelijk streefdoel het isoleren van de rechtse fractie die voor het ogenblik de politiek van de partij bepaalt.

Voor de B.S.P. is de toestand vrijwel katastrofaal : zij haalde het slechtste resultaat sinds de verovering van het algemeen stemrecht. De B.S.P. geeft het beeld van een verouderde partij : politieke perspectieven zijn vrijwel onbestaande - haar politiek personeel bevat te veel kumularde en onbekwamen - zuster- en nevenorganisaties zijn overwegend slecht beheerd, - en bieden een gebrekkige en verouderde dienstverlening - de geloofwaardigheid is bijna totaal zoek door een lange reeks regerings- en andere compromissen, waarbij de B.S.P. bijna altijd te voorschijn komt - trouwens meestal terecht - als de verliezende partij.

De verjongings- en vernieuwingsbeweging wordt vooral gesymboliseerd door, en gekristalliseerd rond de figuur Van Miert : dit heeft zeer waarschijnlijk het verlies van de B.S.P. nog enigszins ingedijkt. De politieke praktijk van de B.S.P. sinds de verkiezingen heeft van heel deze beweging echter NIETS waargemaakt. Ook de splitsing (de lamentabele manier waarop deze gebeurde zegt boekdelen over de democratische

werking binnen de sociaal-demokratie) is op geen enkele wijze door de B.S.P. aangegrepen om een eigen, autonome politieke visie op te bouwen.

Toch kan deze beweging een belangrijk gevolg hebben : meer en meer telkens wijzen erop dat binnen de basis van de B.S.P. ("Links", Jong Socialisten, maar ook vele andere militanten in plaatselijke afdelingen, enz.) een beweging groeit die naar een reële vernieuwing zoekt, en deze zoekt in de richting van een konsekventere socialistische politiek.

Deze beweging heeft tot hiertoe één concreet resultaat gehad : het dagblad "De Morgen". Het belang van dit dagblad lijkt ons zeer groot : het is het enige overblijvende progressieve dagblad in Vlaanderen. Het belang hiervan - vooral wat de binnenlandse berichtgeving betreft - kan nauwelijks overschat worden. De krant poogt ook een kwaliteit te bereiken die niet alleen onbetwistbaar hoger ligt dan die van de vroegere sociaal-democratische pers, maar ook gunstig afsteekt tegen het gemiddeld peil van de andere Vlaamse kranten. De redactie tracht - weliswaar met wisselend succes, maar met onbetwistbare overtuiging - een open, niet partij-gebonden en progressieve krant te maken. Zeer belangrijk - in de kontekst van dit artikel - is de mogelijkheid die "De Morgen" biedt aan de basis om, via de zeer gevulde lezersrubriek, de vrije tribunes, sommige interviews, enz. aan het woord te komen.

In haar huidige vorm biedt de sociaal democratie geen geldig politiek perspectief, noch voor de kristen-demokraten, noch voor de jongere generatie politiek daklozen : de duidelijke tendens om de progressieve frontvorming te interpreteren als het opgaan van alle progressieve stromingen in de B.S.P., is niet alleen politiek onjuist, zij is totaal onrealistisch.

Dit neemt niet weg dat de B.S.P. de voornaamste politieke vertegenwoordiger blijft van de arbeidersklasse, en dat de toekomst van links in Vlaanderen in grote mate afhangt van de verdere evolutie van deze formatie.

Over AMADA willen wij kort zijn : het blind volgen van een buitenlands voorbeeld, het sekteaire optreden, het bij voorkeur aanvallen van de andere arbeidersorganisaties (B.S.P., syndikaten, en vooral de K.P.B.), de schematische en dogmatistische ideologie, het gebrek aan democratie in hun eigen organisatie, en het fundamenteel ondemocratisch maatschappijbeeld dat zij voorstaan, het doet alles denken aan karikaturen van sommige fouten uit het verleden. Het valt daarbij op dat de resultaten van AMADA verhoudingsgewijze beter zijn op het platteland als in de steden, en in die streken waar de K.P.B. het zwakst georganiseerd is. (Antwerpen vormt hierop een uitzondering). Over het belang en de aard van het fenomeen AMADA, en over de aandacht die men er verder moet aan schenken, lopen de meningen binnen de redactie nogal uiteen.

De K.P.B. heeft in gans Vlaanderen een lichte, maar toch reële vooruitgang geboekt. In bijna alle agglomeraties bereikt zij ongeveer 4 % van de stemmen. (Voor een gedetailleerde analyse van de cijfers, en van de evolutie van de resultaten verwijzen wij naar het artikel van Rudi Van oorslaer in dit nummer). Hiermee heeft zij bijna een peil bereikt dat haar zou moeten toelaten in Vlaanderen uit de marginaliteit te treden.

Dit maakt het uitstippelen van een politieke beleidslijn dubbel cruciaal :

- zij moet de verdere uitgroei van de partij mogelijk maken
- zij moet een zo breed mogelijke frontvorming bevorderen.

Over wat de precieze inhoud van zo'n beleidslijn moet zijn, heerst vandaag in deze partij zeker nog geen volledige eensgezindheid. Alhoewel de K.P.B. op haar Nationaal Kongres van 30 en 31 maart en 1 april 1979 opteerde voor een "Euro-kommunistische" lijn, zijn hiermee zeker niet alle vragen beantwoord.

Het fundamentele probleem in Vlaanderen vandaag

lijkt ons dat, tegenover het rechts krizisbeleid zoals het de laatste jaren onder leiding van de C.V.P. gevoerd is, geen koherent links alternatief bestaat. Uit de overtuiging dat alleen het socialisme een oplossing - althans een democratische en pacifieke oplossing - kan brengen voor de heersende krizis, volgt dat men ter linkerzijde deze socialistische oplossingen beter moet bestuderen, konkretizeren en propageren.

Daarbij rijst echter de vraag of men ondertussen de strijd voor onmiddellijke objectieven zoals 100.000 nieuwe arbeidsplaatsen, 36-uren week, enz., alleen als een propagandamiddel moet zien, dan wel als een reële mogelijkheid om de massa's te mobilizeren, en via de strijd de noodzakelijke politieke ervaring te laten opdoen. (In dit verband dient aangestipt dat in de afgelopen jaren de vakbonden het voornaamste georganizeerde verzet betekenden tegen het rechtse beleid. Hierbij is het ontbreken van een politieke dimensie van dit verzet maar al te dikwijls gebleken).

Hiermee stelt men meteen het probleem van de mogelijkheden van -, en de rol die de K.P.B. in Vlaanderen kan spelen. Zal de K.P.B. noodzakelijkerwijze een marginale linkse dukkingsgroep blijven? Drukkingsgroep die - mede dankzij het aansluiten bij de eigen nationale werkelijkheid en ook dankzij het opgeven van een onvoorwaardelijke en onkritische trouw aan de Sovjet-Unie - ongetwijfeld aan invloed kan en zal winnen binnen linkse en extreem-linkse kringen, die echter op hun beurt zeer minoritair zullen blijven in Vlaanderen.

Of moet de K.P. alles in het werk stellen om meer voeling te krijgen met de massa's? Moet zij trachten - beter nog dan in het verleden - de verbinding te leggen tussen de konkrete onmiddellijke akties en de socialistische toekomstperspektieven? Kan zij, alhoewel zij vandaag nog over zeer beperkte krachten beschikt, trachten aanwezig te zijn op al die terreinen waar vandaag de strijd gevoerd wordt tegen de "hege-

monie" van rechts : onderwijs, ekologie, kultuur, geneeskunde, rechtshulp, enz. ?

Indien de K.P. in Vlaanderen op die manier kan uitgroeien tot een partij met een reële politieke impakt (men kan dit stellen vanaf een electorale sterkte van 7 à 8 %) en die ideologisch in staat is niet alleen een aantal grote beleidslijnen voor te leggen, maar een concreet en precies links alternatief uit te stippelen, kan zij een beslissende faktor betekenen in de vorming van brede fronten die een ander, democratisch beleid moet mogelijk maken. Deze fronten kunnen vooral ontstaan rond concrete problemen die zich stellen in alle aspecten van het maatschappelijk leven, en kunnen zeer verscheiden vormen aannemen. Zij zijn het beste, en wellicht enige middel om de massa's actief en creatief bij de verdere politieke en maatschappelijke ontwikkeling te betrekken, om alzo een antwoord te vinden tegen de rechtse anti-demokratische krachten die vandaag nog teveel het Vlaamse politieke leven beheersen.

Respekt voor elkaars eigenheid, afstand van elke enggeestige konkurrentiegedachte, aanvaarding van kritiek en bereidheid tot zelfkritiek, zorg voor een zo reëel mogelijke democratische werking, zijn noodzakelijke voorwaarden voor het goed functioneren en aangroeien van deze fronten, die uiteindelijk KUNNEN uitmonden in een breed en massaal progressief front dat moet toelaten een aanvang te maken met een socialistische politiek in Vlaanderen.

## VOETNOTEN

- (1) Het November-nummer van "De Nieuwe Maand" (Jg. 21, Nr. 9 - Nov. '78) bevat een aantal interessante analyses van het "C.V.P.-verschijnsel". Met ook belangwekkende reacties in het Januari-nummer van hetzelfde tijdschrift. (Jg. 22, Nr. 1 - Jan. '79).
- (2) "Les pertes du B.S.P. sont, en partie, dues au manque de temps dont ce parti a disposé pour se présenter en tant qu'"entité" indépendante du P.S.B. Il faut cependant remarquer que le B.S.P. perd plus sur sa droite que sur sa gauche. Ceci confirme notre opinion, qu'électoralement, le B.S.P. n'a aucun intérêt à se montrer trop doctrinaire. Le bon résultat de Willy Claes plaide en ce sens. Nous pensons, contrairement à certains que la même remarque doit être faite pour le P.S.B." "Les élections législatives du 17.12.1978. Analyse des résultats". William Fraeys, in : "Socialisme", Nr. 150, décembre 1970, 258e Jg.